

## بررسی تاثیر کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي با توجه به نقش ميانجی مدیریت سود و حاکمیت شرکتی

نرگس مقدسی\*

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۸ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۲/۲۸

### چکیده

هدف این تحقیق بررسی تاثیر کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي با توجه به نقش ميانجی مدیریت سود و حاکمیت شرکتی بوده است. قلمرو مکانی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی سال های بین ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ بوده و با روش حذف سیستماتیک تعداد ۱۳۵ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیده است. برای جمع داده ها از مراجعه به صورت های مالی، یادداشت های توضیحی و ماهنامه بورس اوراق بهادار و به منظور توصیف و تلخیص داده ها از آمار توصیفی و استنباطی بهره گرفته شده است. در تحلیل داده ها آزمون F لیمر، آزمون هاسمن و برای تایید و رد فرضیه ها (نرم افزار ایویوز) استفاده گردیده است. نتایج نشان داد بین ساختار مالکیت و پریشانی مالی رابطه وجود دارد و همچنین کیفیت حاکمیت شرکتی و مدیریت سود تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي را تعدیل می کند.

### واژگان کلیدی

کیفیت گزارش حسابرسي؛ ريسك حسابرسي، حاکمیت شرکتی، مدیریت سود

۱- کارشناس ارشد مجازی دانشگاه تربیت مدرس (\* نویسنده مسئول: [Narges.moghadasi@gmail.com](mailto:Narges.moghadasi@gmail.com))

## ۱- مقدمه

ریسک حسابرسی به ریسکی گفته می شود که بر اساس آن، حسابرس رای حسابرسی بی نقصی را ارائه نماید و در آن اعلام کند که در صورت های مالی هیچ گونه اشتباه عمده ای رخ نداده است. این اعلام در صورتی می باشد که ممکن است دارای اشتباهات عمده باشند. ریسک حسابرسی متشکل از ۳ ریسک ذاتی، کنترل و عدم اکتشاف می باشد که ترکیب این ۴ ریسک نیز با عنوان مدل ریسک حسابرسی شناخته شده است و دارای یک مدل مفهومی برای حسابرس ها می باشد؛ بنابراین با توجه به این که فقط حسابرس می تواند ریسک عدم اکتشاف را کنترل کند، مدل های ریسک حسابرسی نشان می دهند زمانی که حسابرس می خواهد ریسک حسابرسی را پایین نگه دارد و آن را کنترل نماید، بایستی بتواند به خوبی ریسک اکتشاف را کاهش دهد که این کار به وسیله افزایش روش های حسابرسی، امکان پذیر می باشد؛ بنابراین یکی از فرآیندهای مهم در حسابرسی تعیین ریسک حسابرسی است. ریسک حسابرسی یعنی آن ریسکی که تحریف با اهمیتی در صورتهای مالی وجود داشته باشد و حسابرس ندانسته نظر خود را از بابت آن تعدیل نکند یا به عبارتی احتمال خطر اینکه حسابرس ناآگاهانه نتواند نظر خود را نسبت به صورتهای مالی که دارای اشتباه با اهمیت است اصلاح نماید. در واقع به میزان خطای ریسکی که حسابرس در زمان بررسی دفاتر و اسناد حسابداری، متوجه خطاها یا محاسبات غلط عمدی نگردد، ریسک حسابرسی نامیده می شود که دارای دو نوع است؛ ریسک ارزیابی اشتباه دیتا ها و اطلاعات مالی و ریسک اظهارات به دست آمده از ارزیابی اشتباه اطلاعات و دیتا های مالی. شرکت های سهامی به منظور کسب اطمینان از این که اظهارات مالی و گزارش های مالی آنها درست باشد، ملزم به ارائه صورت های مالی حسابرسی شده خود می باشند لذا پس از ارزیابی اطلاعات و صورت های مالی به وسیله حسابرسان، حسابرس مورد نظر دیدگاه خود را در مورد کیفیت و درستی اطلاعات درج شده به مراجع نظارتی و صاحبان سهام ارائه می نماید (امین عشایری، ۱۴۰۰، ۲).

حرفه حسابرسی یکی از مشاغل دارای عدم قطعیت و سطوح بالای ریسک مالی و دعوی قضایی است. به دلیل فروپاشی شرکت هایی مانند انرون، تایکو اینترنتشنال، ورلدکام، گلوبال کراسینگ و ...، فرآیند دقیقی ایجاد شده است که تضمین می کند حسابرسان وظایف حسابرسی خود را با دقت حرفه ای و مهارت بالا انجام می دهند. در این زمینه، ماهیت شواهد حسابرسی و ویژگی های تقلب مدیریت تضمین می کند که حسابرس تنها می تواند اطمینان معقولی ارائه دهد که با اطمینان مطلق که صورت مالی عاری از تحریف با اهمیت باشد، مخالف است. این ریسک زمانی اتفاق می افتد که حسابرس نظر حسابرسی نامناسبی را به دلیل ارائه صورتهای مالی نادرست بیان می کند که از آن به عنوان ریسک حسابرسی یاد می شود؛ بنابراین، ریسک حسابرسی مخفف ادعاهای مربوط به مانده ها، طبقات معاملات یا افشاهای حاوی تحریفاتی است که می توانند با اهمیت باشد. علاوه بر این، اظهارات ریسک حسابرسی زمانی که با تحریف های موجود در سایر مانده ها، طبقات یا افشاها (ریسک ذاتی و ریسک کنترل) تجمع می شود، به صورتهای مالی مرتبط است. ریسک حسابرسی شامل این خطر است که حسابرس چنین تحریفاتی را شناسایی نکند (خطر کشف). علاوه بر این، این تعریف به خطری مربوط می شود که حسابرس در معرض زیان مالی یا آسیب به اعتبار خود به دلیل دعوی قضایی، تبلیغات نامطلوب یا سایر رویدادهای ناشی از صورت های مالی باشد که حسابرسی و گزارش می شود. از این رو، استانداردهای حرفه ای، حسابرسان را ملزم می کنند تا ریسک های مرتبط با مشتری (مانند موارد مربوط به تحریف های گزارشگری متقلبان و کنترل های داخلی) را ارزیابی کنند. علاوه بر این، آنها اصرار می ورزند تا روش های حسابرسی را با هدف کاهش ریسک حسابرسی تا سطح قابل قبولی اجرا کنند؛ بنابراین، حسابرسان مسئول شناسایی و ارزیابی خطرات تحریف با اهمیت در

صورت‌های مالی با درک واحد تجاری و محیط آن، از جمله کنترل داخلی واحد تجاری هستند. برخی از چالش‌ها از ماهیت خود شغل حسابرسی ناشی می‌شوند، مانند فشار کاری، منابع ناکافی یا نیروی انسانی و عدم قطعیت وظایف. این چالش‌ها منجر به عدم توافق بین حساب‌برسان و عدم دقت در قضاوت حسابرسی می‌شود که به نوبه خود بر ریسک حسابرسی تأثیر می‌گذارد. نشان داده شده است که کیفیت حسابرسی فعالیتی کل نگر است که در آن موضوعات صلاحیت، استقلال و ریسک حسابرسی به طور جدایی ناپذیری به هم مرتبط هستند. حساب‌برسان می‌توانند اقدامات مفید لازم را برای رسیدگی به این مشکلات و کاهش مواجهه آنها با دعوی قضایی و شهرت انجام دهند. همچنین پس از بحران مالی جهانی، برخی از محققین ریسک حسابرسی را تجزیه و تحلیل کردند و تشخیص دادند که ریسک تجاری مشتری بدون تجزیه و تحلیل عاملی که ریسک بیشتری نسبت به دیگران دارد، افزایش می‌یابد. علاوه بر این، موضوع حاکمیت شرکتی به ویژه پس از شکست شرکت‌ها بسته به ویژگی‌های حاکمیت شرکتی توسعه یافته است. برخی از محققان این سوال را مطرح کردند که آیا برخی از ویژگی‌های حاکمیت شرکتی می‌تواند تأثیراتی بر ریسک حسابرسی، کل فرآیند حسابرسی و به ویژه کیفیت این روش داشته باشد. ضعف در ساختار حاکمیت شرکتی اغلب منجر به کیفیت گزارشگری مالی پایین‌تر، دستکاری سود و حتی تقلب آشکار در صورت‌های مالی می‌شود (فاخ و جاربوی، ۲۰۲۰، ۳)؛ بنابراین سوال اصلی پژوهش این گونه تدوین می‌گردد که:

تأثیر کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی با توجه به نقش تعدیل‌گری مدیریت سود و حاکمیت شرکتی چگونه است؟

## ۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ریسک حسابرسی از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. این مطالعات اغلب بر اساس نظریه نمایندگی و تئوری سیگنالینگ است. نظریه نمایندگی حول موضوع مسئله نمایندگی و راه حل آن می‌چرخد (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶؛ راس، ۱۹۷۳). یک مدل نمایندگی ساده نشان می‌دهد که در نتیجه عدم تقارن اطلاعاتی و منافع شخصی، مدیران دلایلی برای اعتماد به نمایندگان خود ندارند؛ بنابراین، آنها به دنبال حل این نگرانی‌ها با ایجاد مکانیسم‌هایی برای همسو کردن منافع نمایندگان با مدیران و کاهش دامنه عدم تقارن اطلاعاتی و رفتار فرصت طلبانه خواهند بود. ممیزی یک بررسی مستقل در مورد کار نمایندگان و اطلاعات ارائه شده توسط یک نماینده را فراهم می‌کند که به حفظ اطمینان و اعتماد کمک می‌کند. نظریه سیگنالینگ در ابتدا توسط اسپنس (۱۹۷۳) برای توضیح رفتار بازار کار پیشنهاد شد. سیگنال دهی استراتژیک به اقدامات انجام شده توسط سیگنال دهنده برای تأثیرگذاری بر دیدگاه‌ها و رفتار گیرندگان اشاره دارد. این مطالعه استفاده از تئوری سیگنال را برای آزمایش کارایی و اثربخشی روش‌های حسابرسی در تشخیص سیگنال‌های خطر تقلب پیشنهاد کرد. تئوری سیگنال یک ابزار تحلیلی مفید است، به ویژه در رویدادهای عدم اطمینان و ریسک زیرا حساسیت را از سوگیری جدا می‌کند (لین و بارت، ۲۰۱۴). تعریف کیفیت حسابرسی یکسان نیست. مردم کیفیت حسابرسی را متفاوت می‌بینند. گاهی اوقات، آنها فقط بر یک یا کمی بیشتر از بسیاری از ویژگی‌ها تمرکز می‌کنند (یینگ و همکاران، ۲۰۱۴). این مطالعه کیفیت حسابرسی را از طریق صدور نظرات اصلاح شده (نظر دائمی) و به موقع بودن بررسی می‌کند

در داخل کشور در این زمینه امین عشایری (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان ارزیابی ریسک حسابرسی استفاده از یک مشتق دیگر بجای استفاده از مدل پایگاه دانش به این موضوع پرداخته‌اند. این مقایسه، نتایج مثبت زیادی در بر دارد، مدل مبتنی بر روش قادر است تابه طور رضایت بخشی، به صورت همانند نتایج تصمیم گیرندگان انسانی (افراد تصمیم گیرنده) و مدل پایگاه دانش را ایجاد نماید. فداکار و ورمزیار (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه توانایی خود ادراکی حسابرسان با ارزیابی ریسک حسابرسی در بورس اوراق بهادار تهران به این موضوع پرداخته‌اند. جهت آزمون فرضیه های تحقیق از مقدار احتمال حاصل از برازش مدل در حالت معنی داری ضرایب استفاده شد. در تحلیل آماری به کمک آزمون تحلیل مسیر نتایج آزمون چهار فرضیه تدوین شده نشان داد: بین استقلال حسابرسان ارزیابی ریسک حسابرسی رابطه معنی داری وجود ندارد. بین تجربه حسابرسان ارزیابی ریسک حسابرسی رابطه معنی داری وجود دارد. بین ارزش های اخلاقی ارزیابی ریسک حسابرسی رابطه معنی داری وجود دارد. بین علایم خطر تقلب ارزیابی ریسک حسابرسی رابطه معنی داری وجود دارد. عبدی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان بررسی ارتباط بین سودمندی کمیته حسابرسی و ریسک حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به این موضوع پرداخته‌اند. نتایج حاصل از پژوهش نشان دهنده آن است که بین متغیرهای کمیته حسابرسی و ریسک حسابرسی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. سحابی و رضایی (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان ریسک حسابرسی و انواع آن به این موضوع پرداخته‌اند. هدف این روش شناسایی حسابهایی است که بطور تخمینی بالاترین احتمال وقوع (نشان دادن) اشتباهات جدی را دارند، تاسیس منابع حسابرسی به رسیدگی به آن حساب ها انتقال یابد، از این رو، برای هر مشتری برنامه حسابرسی خاصی باتوجه به عوامل مختلف ریسک که بر موسسه حسابرسی اثر میگذارد طراحی می شود. شواهد مورد نیاز این برنامه هانه تنها باید بر کل سطوح ریسک حسابرسی مربوط باشد بلکه باید بر پایه برآورد حسابرسان از ریسک ذاتی خاصی که صاحبکار مورد نظر را به خطر می اندازد، تنظیم می شود. موسسات حسابرسی بطور عام و سازمان حسابرسی بطور خاصی در مقایسه با هم تایان خود در دیگر نقاط دنیا هیچگاه به برآورد ریسک حسابرسی نپرداخته اند ۱. ریسک حسابرسی را احتمال خطراین که حسابرسان نسبت به صورت های مالی حاوی اشتباه یا تحریف با اهمیت نظر حرفه اینا مناسب اظهار کنند تعریف می کنند این تعریف با استاندارد ۳۰۰ که ریسک حسابرسی را به عنوان خطر ارایه نظر نادرست در مورد صورت های مالی تعریف می کند تا حدودی مطابقت دارد.

در خارج از کشور نیز فاخ فاخ و جاربوی<sup>۱</sup> (۲۰۲۰)، در پژوهشی با عنوان بررسی تاثیر کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی باتوجه به نقش تعدیل گری مدیریت سود و حاکمیت شرکتی به این موضوع پرداخته‌اند. این تحقیق به طور تجربی نشان می دهد که حاکمیت ریسک هم رابطه بین افشای به موقع و مدیریت سود و هم رابطه بین مدیریت سود و ریسک حسابرسی را تعدیل می کند، یعنی نقش میانجی مدیریت سود بسته به سطح حاکمیت ریسک متفاوت است. این مطالعه به منظور مستندسازی اثر میانجی مدیریت سود بر رابطه بین مؤلفه های گواهی حسابرسی است. این مطالعه تحت سطوح مختلف اثربخشی حاکمیت شرکتی در زمینه تونس انجام شده است. جاسپ و همکاران<sup>۲</sup> (۲۰۱۹)، در تحقیقی با عنوان آیا انتظار می رود که جنسیت بر کیفیت خدمات حسابرسی تأثیر بگذارد؟ به این موضوع پرداخته‌اند. نتایج به طور صریح و قاطع تاثیر مثبت حسابرسان زن بر کیفیت خدمات حسابرسی را تایید می کند. اگرچه اعداد و ارقام نشان می دهد که مردان و زنان تمایل دارند انواع مختلف مشتریان را حسابرسی کنند، با این حال این تفاوت ها بر نتایج تاثیر گذار نیست.

1 Fakhfakh &amp; Jarboui

2 Josep, &amp; et al

علاوه بر این، اثر جنسیتی از اولین سال انتصاب همکار زن برای جایگزینی یک حسابرس مرد اتفاق می افتد. اوجاک<sup>۱</sup> (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان تاثیر سطح تحصیلات حسابرسان بر رابطه بین مشارکت حسابرسان و کیفیت حسابرسي در ترکیه به این پژوهش پرداختند. نتایج برآوردها نشان می دهد که سطح تحصیلات رسمی حسابرس، تاثیر منفی مشغله حسابرسان بر کیفیت حسابرسي را کاهش می دهد. حسابرسان مشغول (حسابرسان با تحصیلات تکمیلی) کمترین (بالا) کیفیت حسابرسي را فراهم می کنند. تجزیه و تحلیل های اضافی نشان می دهد که تاثیر منفی مشغله حسابرسي در کیفیت حسابرسي در بین حسابرسان کمتر تحصیل کرده بیشتر است. تاراسوا و همکاران<sup>۲</sup> (۲۰۱۸)، در تحقیقی با عنوان پیش بینی روش شناختی برای ارزیابی ريسك حسابرسي در جریان حسابرسي گزارش های مالیاتی به این موضوع پرداخته اند. نتایج به دست آمده نشان دهنده توسعه روشی برای ارزیابی ريسك حسابرسي در انجام حسابرسي گزارش های مالیاتی و ایجاد رابطه بین تئوری عدم تقارن اطلاعاتی و اثربخشی تصمیم های مدیریتی استفاده کنندگان است. اجرای عملی روش شناسی در سازمان هایی با سیستم های مالیاتی متفاوت، رابطه بین تئوری عدم تقارن اطلاعاتی و بهینه سازی تصمیمات مدیریتی کاربران را ثابت کرده است. مزایای عملی حاصل از نتایج به دست آمده، افزایش کارایی فعالیت های سازمان ها و تأیید به موقع بودن محاسبه و پرداخت مالیات را به مقامات مالیاتی امکان پذیر می سازد که این روش ها مبنایی برای توسعه تئوری ارزیابی ريسك های حسابرسي در انجام حسابرسي های مالیاتی هستند. روبین و ژانگ<sup>۳</sup> (۲۰۱۵)، در پژوهش خود دریافتند که تخصص حسابرس در صنعت موجب افزایش کیفیت حسابرسي می شود و در نتیجه، حسابرسان با کیفیت بالا، می توانند احتکار اخبار بد را به یکی از این دلایل کاهش دهند: اول؛ حسابرسان با کیفیت بالا، به دلیل توانمندی خود (به عنوان مثال کارکنان، آموزش، تجربه)، به احتمال زیاد برای کشف به موقع اخبار بد و بهبود کیفیت صورت های مالی بیشتر تلاش می کنند؛ دوم، حسابرسان با کیفیت بالا، به دلایلی مانند حفظ اعتبار خود و کاهش مسئولیت انگیزه های قوی تری برای اطمینان از افشای به موقع از اخبار بد و سرکوب کردن فعالیت های احتکار اخبار بد مدیران دارند. با توجه به این استدلال، منطقی است فرض شود که کیفیت حسابرسي بالا، موجب افشای به موقع اخبار بد و در نتیجه کاهش سطح خطر سقوط آتی قیمت سهام گردد.

### ۳- فرضیه های پژوهش

با توجه به عنوان پژوهش و چارچوب نظری فرضیه پژوهش به صورت زیر ارائه می گردد:

فرضیه ۱: کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي؛ تاثیر منفی دارد.

فرضیه ۲: کیفیت حاکمیت شرکتی تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي؛ را تعدیل می کند.

فرضیه ۳: مدیریت سود تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي؛ را تعدیل می کند.

### ۴- روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر در زمره پژوهش های کاربردی قرار دارد، از لحاظ ماهیت در زمره پژوهش های توصیفی و از نظر روش نیز در دسته پژوهش های همبستگی محسوب می گردد. برای جمع آوری داده ها و اطلاعات، از روش کتابخانه ای و در بخش داده های پژوهش از مراجعه به صورت های مالی، یادداشت های توضیحی و ماهنامه بورس اوراق بهادار استفاده شده است. به منظور توصیف و تلخیص داده های جمع آوری شده از آمار توصیفی و استنباطی بهره گرفته شده است. به

1 Ocak

2 Tarasova, & et al

3 Robin & Zhang

منظور تحلیل داده‌ها ابتدا پیش آزمون‌های ناهمسانی واریانس، آزمون F لیمر، آزمون هاسمن و آزمون جارک-برا و سپس برای تأیید و رد فرضیه پژوهش نرم افزار Eviews استفاده گردیده است.

#### ۴-۱. جامعه آماری و انتخاب نمونه

جامعه آماری، این پژوهش تعداد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ می باشد که بر اساس روش حذف سیستماتیک تعداد ۱۳۵ شرکت به عنوان نمونه آماری پژوهش جهت آزمون فرضیه آماری انتخاب شده است.

#### ۴-۲. مدل و متغیرهای پژوهش

بر اساس پژوهش ایمن و همکاران (۲۰۲۱) جهت اظهار نظر درباره فرضیه اول پژوهش مدل زیر برآورد می گردد:

$$ARI_{it} = \beta_0 + \beta_1 AO + \beta_2 T.PERIOD + \beta_3 SIZE + \beta_4 LEV + \beta_5 ROE + \beta_6 DIV + \epsilon$$

بر اساس پژوهش ایمن و همکاران (۲۰۲۱) جهت اظهار نظر درباره فرضیه دوم پژوهش مدل زیر برآورد می گردد:

$$ARI_{it} = \beta_0 + \beta_1 AO + \beta_2 T.PERIOD + \beta_3 RGI + \beta_4 AO * RGI + \beta_5 T.PERIOD * RGI + \beta_6 SIZE + \beta_7 LEV + \beta_8 ROE + \beta_9 DIV + \epsilon$$

بر اساس پژوهش ایمن و همکاران (۲۰۲۱) جهت اظهار نظر درباره فرضیه سوم پژوهش مدل زیر برآورد می گردد:

$$ARI_{it} = \beta_0 + \beta_1 AO + \beta_2 T.PERIOD + \beta_3 DA + \beta_4 AO * DA + \beta_5 T.PERIOD * DA + \beta_6 SIZE + \beta_7 LEV + \beta_8 ROE + \beta_9 DIV + \epsilon$$

در مدل‌های مذکور داریم: ARI: ریسک حسابرسی؛ AO: اظهار نظر حسابررس (شاخص اندازه گیری کیفیت گزارش حسابرسی)؛ TPERIOD: تاخیر گزارش حسابرسی (شاخص اندازه گیری کیفیت گزارش حسابرسی)؛ RGI: کیفیت حاکمیت شرکتی؛ DA: مدیریت سود؛ SIZE: اندازه شرکت؛ LEV: اهرم مالی؛ ROE: بازده حقوق صاحبان سهام؛ DIV: سود تقسیمی، AC: اقلام غیر عادی (ایمن و همکاران؛ ۲۰۲۱)

#### ۴-۲-۱. متغیر وابسته پژوهش

ریسک حسابرسی

به منظور اندازه گیری ریسک حسابرسی صاحبکار به پیروی از بادآور نهندی و همکاران (۱۳۹۳) از حسابهای دریافتی و موجودی کالا تقسیم بر مجموع دارایی‌ها استفاده می گردد.

#### ۴-۲-۲. متغیر مستقل

متغیر مستقل پژوهش حاضر کیفیت گزارش حسابرسی می باشد که با توجه به پژوهش ایمن و همکاران (۲۰۲۱) از دو روش زیر اندازه گیری می شود:

اظهار نظر حسابررس

در صورتی که حسابررس اظهار نظر تعدیلی (مشروط، مردود و عدم اظهار نظر) برابر است با یک و در غیر این صورت برابر است با صفر. (ایمن و همکاران؛ ۲۰۲۱)

تاخیر گزارش حسابرسی

برابر است با تفاوت بین تعداد روزهای بین پایان سال مالی و تاریخ گزارش حسابررس (ایمن و همکاران؛ ۲۰۲۱)

### متغیرهای تعدیل گر (میانجی):

کیفیت حاکمیت شرکتی: با توجه به افشای کامل شاخصهای راهبري شرکتی از سوی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، در این تحقیق ابتدا مطابق با پژوهش دانرو و کیم (۲۰۰۵)، براون و کی لر (۲۰۰۶)، عارف و همکاران (۲۰۰۷)، جیانگ و همکاران (۲۰۰۸)، واورو (۲۰۱۵) و مهرانی و صفرزاده (۱۳۹۰) چک لیستی متشکل از ۱۸ مؤلفه مرتبط با حاکمیت شرکتی که با محیط گزارشگری ایران سازگار است، تهیه گردید. سپس به منظور عملیاتی نمودن شاخص کیفیت حاکمیت شرکتی از روش کدگذاری و امتیازدهی استفاده شد. بر اساس این روش، به هر یک از مؤلفه های حاکمیت شرکتی، امتیاز صفر و یا یک (با توجه به تعریف عملیاتی آنها) اختصاص یافته و از جمع زدن این امتیازها، نمره مربوط به امتیاز حاکمیت شرکتی برای هر شرکت در هر سال محاسبه می گردد. "به طوری که نمره بیشتر برای این شاخص، نشان دهنده حاکمیت شرکتی کاراتر و نمره کمتر برای شاخص مزبور، بیانگر حاکمیت شرکتی ضعیف تر می باشد" که مؤلفه های حاکمیت شرکتی و تعریف عملیاتی آنها به شرح جدول (۱) است.

جدول (۱): مؤلفه های افشای حاکمیت شرکتی

| نام مؤلفه                                  | تعریف عملیاتی                                                                                                          |
|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| استفاده از اعضای غیر مؤلف<br>در هیئت مدیره | بیشتر بودن نسبت اعضای غیر مؤلف به کل اعضا از میانگین نسبت محاسبه شده برای کل شرکتها، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر. |
| تفکیک نقش مدیر عامل از رئیس هیئت مدیره     | تفکیک نقش مدیر عامل از رئیس هیئت مدیره، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.                                              |
| ثبات مدیر عامل                             | تغییر مدیر عامل شرکت در دو سال گذشته، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.                                                |
| استفاده از متخصص حسابداری و مالی           | استفاده از متخصص حسابداری و مالی در هیئت مدیره، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.                                      |
| غیر مؤلف بودن رئیس هیئت مدیره              | غیر مؤلف بودن رئیس هیئت مدیره، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.                                                       |
| کمیته حسابرسي                              | وجود کمیته حسابرسي متشکل از اعضای غیر مؤلف هیئت مدیره در شرکت عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.                        |
| تعداد جلسات هیئت مدیره                     | اشاره به تعداد جلسات هیئت مدیره در گزارش سالیانه شرکت، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.                               |
| وجود سهام داران دارای حق کنترل             | وجود سهامداران دارای حق کنترل، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.                                                       |

| نام مولفه               | تعریف عملیاتی                                                                                                |
|-------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| تمرکز مالکیت            | کمتر بودن درصد سهام شناور آزاد شرکت از میانگین سهام شناور آزاد کل شرکت ها، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر. |
| ساختار مالکیت           | اشاره به ساختار مالکیت در گزارش سالیانه شرکت، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر                               |
| معاملات با اشخاص وابسته | کمتر بودن نسبت معامله با اشخاص وابسته به فروش شرکت از میانگین کل شرکت ها، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر   |
| سهامداری دولت           | بیشتر بودن درصد مالکیت دولت در شرکت از میانگین درصد کل شرکتهای، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر             |
| وجود وب سایت اینترنتی   | در صورت وجود وب سایت اینترنتی برای افشای اطلاعات شرکت عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر                       |
| زمانبندی تهیه اطلاعات   | شرکت هایی که امتیاز اطلاع رسانی آنها بیش تر از ۵۰ باشد، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر                     |
| قابلیت اتکای اطلاعات    | شرکت هایی که دارای تعدیلات سنواتی نیستند، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر                                   |
| نوع اظهار نظر حسابرس    | شرکت هایی که اظهار نظر مقبول از حسابرس دریافت کردند، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر                        |
| برنامه های آتی          | اشاره به برنامه های آتی شرکت در گزارشات سالیانه، عدد یک و در غیر این صورت صفر                                |
| گزارش استخدام و اشتغال  | اشاره به وضعیت استخدام و اشتغال کارکنان، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر                                    |

منبع: (صفری گرایلی و بالارستاقی، ۱۳۹۴).

مدیریت سود: در پژوهش حاضر به منظور اندازه گیری مدیریت سود؛ از قدر مطلق اقلام تعهدی اختیاری " با استفاده از مدل تعدیل شده جونز استفاده می گردد؛ بدین منظور ابتدا کل اقلام تعهدی به شرح زیر محاسبه می گردد:

$$TA_{t,i} = \Delta CA_{t,i} - \Delta CL_{t,i} - \Delta CASH_{t,i} + \Delta STD_{t,i} - DEP_{t,i}$$

TA: کل اقلام تعهدی شرکت؛  $\Delta CA$ : تغییر در داراییهای جاری شرکت؛  $\Delta CL$ : تغییر در بدهی های جاری شرکت

$\Delta CASH$ : تغییر در وجه نقد شرکت،  $\Delta STD$ : تغییر در حصة جاری بدهی های بلند مدت شرکت؛  $DEP$ : هزینه

استهلاک شرکت؛ پس از محاسبه کل اقلام تعهدی، پارامترهای  $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$  به منظور تعیین اقلام تعهدی غیر اختیاری، از

طریق فرمول زیر برآورد میشوند:



$$TA_{i,t} / A_{i,t-1} = \alpha_1 (1 / A_{i,t-1}) + \alpha_2 [(\Delta REV_{i,t} - \Delta REC) / A_{i,t-1}] + \alpha_3 (PPE_{i,t} / A_{i,t-1}) + \varepsilon_{it}$$

که در آن:

TA: کل ارقام تعهدی؛ A: کل ارزش دفتری داراییهای شرکت؛  $\Delta REV$ : تغییرات درآمد فروش؛  $\Delta REC$ : تغییرات حسابها و اسناد دریافتنی؛ PPE: مبلغ ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات؛  $\varepsilon$  = مجموع خطای رگرسیون، فرض بر این است که به صورت مقطعی ناهمبسته و دارای توزیع نرمال با میانگین صفر است. پس از محاسبه پارامترهای  $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$  از طریق روش حداقل مربعات طبق فرمول ذیل "ارقام تعهدی غیر اختیاری" (NDA) به شرح زیر تعیین میشود:

$$NDA_{i,t} = \alpha_1 (1 / A_{i,t-1}) + \alpha_2 [(\Delta REV_{i,t} - \Delta REC) / A_{i,t-1}] + \alpha_3 (PPE_{i,t} / A_{i,t-1})$$

و در نهایت ارقام تعهدی اختیاری (DA) پس از تعیین NDA به صورت زیر محاسبه میشود:

$$DA_{i,t} = (TA_{i,t} / A_{i,t-1}) - NDA_{i,t}$$

(فغانی ماکرانی و همکاران، ۱۳۹۵).

### ۳-۲-۴. متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت

برابر است با لگاریتم طبیعی کل دارایی های شرکت (ایمن و همکاران؛ ۲۰۲۱)

اهرم مالی

برابر است با نسبت کل بدهی بر کل دارایی (ایمن و همکاران؛ ۲۰۲۱)

بازده حقوق صاحبان سهام

برابر است با نسبت سود خالص بر کل سرمایه (ایمن و همکاران؛ ۲۰۲۱)

سود تقسیمی

برابر است با نسبت سود تقسیمی هر سهم بر EPS (سود هر سهم) (ایمن و همکاران؛ ۲۰۲۱)

### ۵- تحلیل داده‌های پژوهش

#### ۵-۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

پیش از آزمون فرضیه‌ها، متغیرها به صورت خلاصه در جدول (۱) مورد بررسی قرار می‌گیرد:

جدول ۱: آمار توصیفی متغیرهای مورد بررسی

| عنوان<br>متغیرها<br>شاخص‌های<br>توصیفی | ریسک<br>حسابرسی | اظهار نظر<br>حسابرس | تاخیر گزارش<br>حسابرسی | کیفیت<br>حاکمیت<br>شرکتی | مدیریت<br>سود | اندازه<br>شرکت | اهرم<br>مالی | بازده حقوق<br>صاحبان سهام | سود<br>تقسیمی |
|----------------------------------------|-----------------|---------------------|------------------------|--------------------------|---------------|----------------|--------------|---------------------------|---------------|
| ARI                                    | AO              | TPERIOD             | RGI                    | DA                       | SIZE          | LEV            | ROE          | DIV                       |               |
| ۰.۵۱۳۷                                 | ۰.۵۴۳۹          | ۹۰.۶۹۵              | ۱۱.۹۸۷                 | -۰.۱۵۳۶                  | ۱۴.۶۸۴        | ۰.۵۸۴۳         | ۰.۹۶۷۷       | ۳.۹۹۹۸                    |               |
| ۰.۵۰۸۴                                 | ۱.۰۰۰۰          | ۸۹.۰۰۰              | ۱۲.۰۰۰                 | -۰.۰۱۰۰                  | ۱۴.۴۹۰        | ۰.۵۸۰۰         | ۰.۴۲۰۰       | ۰.۱۲۰۰                    |               |
| ۰.۹۲۶۰                                 | ۱.۰۰۰۰          | ۱۶۲.۰۰              | ۱۶.۰۰۰                 | ۱.۱۱۰۰                   | ۲۰.۷۷۰        | ۲.۴۷۰۰         | ۱۶.۹۰۰       | ۱۲۳۲.۹                    |               |
| ۰.۰۱۳۶                                 | ۰.۰۰۰۰          | ۲۷.۰۰۰              | ۷.۰۰۰۰                 | -۳.۱۳۰۰                  | ۱۱.۱۲۰        | ۰.۰۶۰۰         | -۳.۷۳۰۰      | -۱۷.۹۵۰                   |               |
| ۰.۱۶۶۷                                 | ۰.۴۹۸۳          | ۳۱.۴۷۰              | ۱.۵۱۹۵                 | ۰.۵۱۱۸                   | ۱.۶۱۸۵        | ۰.۲۴۹۸         | ۱.۷۷۱۶       | ۴۶.۷۶۰                    |               |
| -۰.۰۰۱۰                                | -۰.۱۷۶۳         | ۰.۱۱۱۵              | -۰.۲۷۵۷                | -۲.۴۳۲۷                  | ۰.۷۹۷۶        | ۱.۸۰۸۳         | ۳.۴۰۲۵       | ۲۱.۷۶۴                    |               |
| ۲.۸۷۸۹                                 | ۱.۰۳۱۰          | ۲۰.۴۵۹              | ۲.۹۵۳۵                 | ۹.۴۴۸۸                   | ۴.۱۱۳۵        | ۱۲.۵۸۴         | ۲۲.۹۷۲       | ۵۳۴.۵۱                    |               |
| ۹۴۵                                    | ۹۴۵             | ۹۴۵                 | ۹۴۵                    | ۹۴۵                      | ۹۴۵           | ۹۴۵            | ۹۴۵          | ۹۴۵                       | ۹۴۵           |

منبع: (یافته‌های پژوهشگر)

در جداول (۱) میانگین نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع بوده و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده-هاست که برای متغیر ریسک حسابرسی برابر ۰/۵۱۳ است. میانه برای متغیر ریسک حسابرسی برابر ۰/۵۰۸ است که نشان می‌دهد که نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند همچنین یکسان بودن مقدار میانگین و میانه نشان‌دهنده نرمال بودن این متغیر می‌باشد. شاخص‌های پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. انحراف معیار یکی از مهم‌ترین شاخص‌های پراکندگی است که متغیر ریسک حسابرسی برابر ۰/۱۶ می‌باشد. مقدار ضریب چولگی برای متغیر ریسک حسابرسی مثبت و نزدیک صفر می‌باشد که نشان می‌دهد توزیع نرمال و خیلی کم چوله به راست می‌باشد و برای تمام متغیرها کشیدگی مثبت است.

## ۲-۵. آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

جهت بررسی مانایی متغیرها، از آزمون لوین و لین استفاده شده که نتایج در جدول (۲)، ارائه گردیده است:

جدول ۲: نتایج آزمون آزمون لوین و لین

| نتیجه | سطح معناداری | آماره‌ی آزمون لوین، لین و چو | متغیرها     |                                                    |
|-------|--------------|------------------------------|-------------|----------------------------------------------------|
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۲۲.۵۷۳۰                     | ARI         | ریسک حسابرسی                                       |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۶.۳۹۳۲۳                     | AO          | اظهار نظر حسابررس                                  |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۸.۲۴۱۵۳                     | TPERIOD     | تاخیر گزارش حسابرسی                                |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۱۷.۸۸۴۷                     | RGI         | کیفیت حاکمیت شرکتی                                 |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۱۲۷۳.۱۶                     | DA          | مدیریت سود                                         |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۴۵.۸۰۵۵                     | AO*RGI      | اظهار نظر حسابررس در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی   |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۸.۰۵۱۶۱                     | TPERIOD*RGI | تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۳۳.۰۰۰۳                     | AO*DA       | اظهار نظر حسابررس در تعامل با مدیریت سود           |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۲۹.۸۵۸۵                     | TPERIOD*DA  | تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با مدیریت سود         |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۱۲.۴۰۵۱                     | SIZE        | اندازه شرکت                                        |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۱۶.۰۶۵۷                     | LEV         | اهرم مالی                                          |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۲۱.۲۹۶۰                     | ROE         | بازده حقوق صاحبان سهام                             |
| I(۰)  | ۰.۰۰۰۰       | -۱۲۷۳.۱۶                     | DIV         | سود تقسیمی                                         |

منبع: (یافته‌های پژوهشگر)

براساس مقادیر ارائه شده در جدول (۲)، سطح معنی‌داری در همه متغیرها کمتر از ۰/۰۵ و نشان می‌دهد که از مرتبه صفر و در سطح مانا هستند این بدان معنی است که میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کوواریانس متغیرها بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ ثابت بوده است و نشان می‌دهد پایایی متغیرها می‌باشد.

## ۳-۵. آزمون های تشخیصی در داده های ترکیبی

نتایج آزمون در جدول (۳)، ارائه گردیده است:

جدول ۳: نتایج آزمون فلیمر و هاسمن

| نتیجه      | سطح معنی داری | آزمون هاسمن | نتیجه   | سطح معنی داری | آزمون اف لیمر |             |
|------------|---------------|-------------|---------|---------------|---------------|-------------|
| اثرات ثابت | ۰.۰۰۳۳        | ۲۴.۶۲۰۵۲۲   | تابلویی | ۰.۰۰۰۰        | ۱۱.۲۰۰۸۹۹     | مدل فرضیه ۱ |
| اثرات ثابت | ۰.۰۰۰۰        | ۳۰.۳۶۶۶۹۳   | تابلویی | ۰.۰۰۰۰        | ۱۱.۸۵۴۸۲۷     | مدل فرضیه ۲ |
| اثرات ثابت | ۰.۰۰۰۰        | ۲۷.۹۴۲۲۰۱   | تابلویی | ۰.۰۰۰۰        | ۱۱.۳۷۹۴۳۰     | مدل فرضیه ۳ |

منبع: (یافته های پژوهشگر)

براساس مقادیر ارائه شده در جدول (۳)، روش داده های تابلویی برای مدل فرضیه اصلی پذیرفته شده است و با توجه به مدل فرضیه اصلی احتمال آزمون کای دو کمتر از ۵٪ شده است بنابراین از اثرات ثابت جهت تخمین و تجزیه و تحلیل مدل فرضیه ۱ الی ۳ استفاده می شود.

## ۴-۵. خلاصه تجزیه و تحلیل فرضیه پژوهش

## ۱-۴-۵. آزمون فرضیه اول

نتایج فرضیه اول پژوهش به شرح جدول (۴)، می باشد:

جدول ۴: خلاصه نتایج الگوی فرضیه اول

| نتیجه    | سطح معناداری | آماره -t  | خطای استاندارد | ضرایب     |                      |                        |
|----------|--------------|-----------|----------------|-----------|----------------------|------------------------|
| مثبت     | 0.0000       | 55.89506  | 0.011113       | 0.621157  | $\alpha_0$           | عرض از مبدأ            |
| منفی     | 0.0377       | -2.081320 | 0.001356       | -0.002821 | AO                   | اظهار نظر حسابر        |
| منفی     | 0.0000       | -         | 1.57E-05       | 0.000207  | TPERIOD              | تاخیر گزارش حسابر      |
| منفی     | 0.0000       | -16.48283 | 0.000686       | -0.011304 | SIZE                 | اندازه شرکت            |
| مثبت     | 0.0000       | 27.04951  | 0.004782       | 0.129345  | LEV                  | اهرم مالی              |
| بی معنی  | 0.2814       | 1.077879  | 0.000360       | 0.000388  | ROE                  | بازده حقوق صاحبان سهام |
| بی معنی  | 0.0589       | -1.891648 | 1.97E-05       | -3.73E-05 | DIV                  | سود تقسیمی             |
| 0.684344 |              |           |                |           | ضریب تعیین           |                        |
| 0.629380 |              |           |                |           | ضریب تعیین تعدیل شده |                        |
| 62.07977 |              |           |                |           | آماره-F              |                        |
| 0.000000 |              |           |                |           | سطح معناداری         |                        |
| 1.783633 |              |           |                |           | دوربین واتسون        |                        |

منبع: (یافته های پژوهشگر)

نتایج حاصل از تخمین نشان می‌دهد که احتمال آماره  $t$  برای ضرایب متغیرهای اظهار نظر حسابر، تاخیر گزارش حسابرسی، اندازه شرکت و اهرم مالی بر ریسک حسابرسی کمتر از ۵٪ است؛ لذا ارتباط فوق از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد؛ و ضریب برآورد شده توسط نرم افزار برای متغیرهای اظهار نظر حسابر، تاخیر گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی به ترتیب برابر  $-۰/۰۰۲۸$  و  $-۰/۰۰۰۲$  منفی و معنی‌دار می‌باشد. احتمال آماره  $t$  برای ضرایب متغیرهای بازده حقوق صاحبان سهام و سود تقسیمی بر ریسک حسابرسی بیشتر از ۵٪ است؛ لذا ارتباط فوق از لحاظ آماری معنی‌دار نمی‌باشد. ضریب تعیین تعدیل شده قدرت توضیح دهنده متغیرهای مستقل را نشان می‌دهد که قادر است به میزان ۶۳٪ تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. احتمال آماره  $F$  بیانگر این است که کل مدل از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. برای بررسی استقلال پسماندهای مدل‌های برازش شده از آماره آزمون دوربین - واتسون استفاده شد. اگر مقدار این آماره در محدود ۱/۵ تا ۲/۵ باشد. استقلال پسماندهای مدل مورد تأیید قرار می‌گیرد، در غیراینصورت شواهد حاکی از فقدان استقلال یا وجود همبستگی سریالی پسماندهای مدل است؛ که در اینجا مقدار دوربین واتسون ۱/۷۸ که مقدار این آماره در محدود ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشد بنابراین استقلال پسماندهای مدل مورد تأیید قرار می‌گیرد. با توجه به فرضیه چون متغیرهای اظهار نظر حسابر، تاخیر گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی به ترتیب برابر  $-۰/۰۰۲۸$  و  $-۰/۰۰۰۲$  منفی و معنی‌دار می‌باشد. پس فرض  $H_0$  رد می‌شود؛ یعنی کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی؛ تاثیر منفی دارد.

## ۲-۴-۵. آزمون فرضیه دوم

نتایج فرضیه دوم پژوهش به شرح جدول (۵)، می‌باشد:

جدول ۵: خلاصه نتایج الگوی فرضیه دوم

| نتیجه   | سطح معناداری | آماره -t      | خطای استاندارد | ضرایب         |             |                                                    |
|---------|--------------|---------------|----------------|---------------|-------------|----------------------------------------------------|
| مثبت    | 0.0000       | 10.98237      | 0.045694       | 0.501827      | $\alpha_0$  | عرض از مبدأ                                        |
| منفی    | 0.0071       | -<br>2.698361 | 0.026058       | -<br>0.070313 | AO          | اظهار نظر حسابر                                    |
| منفی    | 0.0343       | -<br>2.120456 | 0.000347       | -<br>0.000735 | TPERIOD     | تاخیر گزارش حسابرسی                                |
| مثبت    | 0.0020       | 3.104226      | 0.002562       | 0.007954      | RGI         | کیفیت حاکمیت شرکتی                                 |
| منفی    | 0.0077       | -<br>2.672162 | 0.002103       | -<br>0.005619 | AO*RGI      | اظهار نظر حسابر در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی     |
| منفی    | 0.0101       | -<br>2.577582 | 2.80E-05       | -<br>0.000072 | TPERIOD*RGI | تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی |
| منفی    | 0.0000       | -<br>5.563258 | 0.001836       | -<br>0.010213 | SIZE        | اندازه شرکت                                        |
| مثبت    | 0.0000       | 11.29975      | 0.011382       | 0.128613      | LEV         | اهرم مالی                                          |
| بی معنی | 0.4096       | -<br>0.825101 | 0.000777       | -<br>0.000641 | ROE         | بازده حقوق صاحبان سهام                             |

| نتیجه      | سطح معناداری | آماره - t     | خطای استاندارد | ضرایب     |                      |            |
|------------|--------------|---------------|----------------|-----------|----------------------|------------|
| بی<br>معنی | 0.1254       | -<br>1.534010 | 2.56E-05       | -3.92E-05 | DIV                  | سود تقسیمی |
| 0.858956   |              |               |                |           | ضریب تعیین           |            |
| 0.833776   |              |               |                |           | ضریب تعیین تعدیل شده |            |
| 34.11242   |              |               |                |           | آماره F-             |            |
| 0.000000   |              |               |                |           | سطح معناداری         |            |
| 1.784726   |              |               |                |           | دوربین واتسون        |            |

نتایج حاصل از تخمین نشان می‌دهد که احتمال آماره t برای ضرایب متغیرهای اظهار نظر حسابرسان، تاخیر گزارش حسابرسان، کیفیت حاکمیت شرکتی، اظهار نظر حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی، تاخیر گزارش حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی، اندازه شرکت و اهرم مالی بر ریسک حسابرسان کمتر از ۵٪ است؛ لذا ارتباط فوق از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد؛ و ضریب برآورد شده توسط نرم افزار برای متغیرهای اظهار نظر حسابرسان، تاخیر گزارش حسابرسان، اظهار نظر حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی و تاخیر گزارش حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی بر ریسک حسابرسان به ترتیب برابر  $-0.0007$ ،  $-0.0056$ ،  $-0.0007$  و  $-0.0007$  منفی و معنی‌دار می‌باشد؛ و ضرایب نشان می‌دهد که ضرایب متغیرهای اظهار نظر حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی و تاخیر گزارش حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی بر ریسک حسابرسان کمتر از مقدار ضرایب متغیرهای اظهار نظر حسابرسان، تاخیر گزارش حسابرسان بر ریسک حسابرسان است که این کاهش ضرایب نشان از نقش تعدیلگر کیفیت حاکمیت شرکتی در رابطه متغیرهای اظهار نظر حسابرسان، تاخیر گزارش حسابرسان بر ریسک حسابرسان دارد. احتمال آماره t برای ضرایب متغیرهای بازده حقوق صاحبان سهام و سود تقسیمی بر ریسک حسابرسان بیشتر از ۵٪ است؛ لذا ارتباط فوق از لحاظ آماری معنی‌دار نمی‌باشد. ضریب تعیین تعدیل شده قدرت توضیح دهندگی متغیرهای مستقل را نشان می‌دهد که قادر است به میزان ۸۳٪ تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. احتمال آماره F بیانگر این است که کل مدل از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. برای بررسی استقلال پسماندهای مدل‌های برازش شده از آماره آزمون دوربین-واتسون استفاده شد. اگر مقدار این آماره در محدود ۱/۵ تا ۲/۵ باشد. استقلال پسماندهای مدل مورد تأیید قرار می‌گیرد، در غیراینصورت شواهد حاکی از فقدان استقلال یا وجود همبستگی سریالی پسماندهای مدل است؛ که در اینجا مقدار دوربین واتسون ۱/۷۸ که مقدار این آماره در محدود ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشد بنابراین استقلال پسماندهای مدل مورد تأیید قرار می‌گیرد. با توجه به فرضیه چون متغیرهای اظهار نظر حسابرسان، تاخیر گزارش حسابرسان، اظهار نظر حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی و تاخیر گزارش حسابرسان در تعامل با کیفیت حاکمیت شرکتی بر ریسک حسابرسان به ترتیب برابر  $-0.0007$ ،  $-0.0056$ ،  $-0.0007$  و  $-0.0007$  منفی و معنی‌دار می‌باشد. پس فرض  $H_0$  رد می‌شود؛ یعنی کیفیت حاکمیت شرکتی تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسان بر ریسک حسابرسان؛ را تعدیل می‌کند.

## ۳-۴-۵. آزمون فرضیه سوم

نتایج فرضیه دوم پژوهش به شرح جدول (۶)، می باشد:

جدول ۶: خلاصه نتایج الگوی فرضیه سوم

| نتیجه    | سطح معناداری | آماره -t      | خطای استاندارد | ضرایب         |                      |                                            |
|----------|--------------|---------------|----------------|---------------|----------------------|--------------------------------------------|
| مثبت     | 0.0000       | 28.91328      | 0.021166       | 0.611967      | $\alpha_0$           | عرض از مبدأ                                |
| منفی     | 0.0214       | -<br>2.305831 | 0.000982       | -<br>0.002264 | AO                   | اظهار نظر حسابرسی                          |
| منفی     | 0.0000       | -<br>13.34261 | 1.48E-05       | -<br>0.000198 | TPERIOD              | تاخیر گزارش حسابرسی                        |
| مثبت     | 0.0124       | 2.506134      | 0.005654       | 0.014169      | DA                   | مدیریت سود                                 |
| منفی     | 0.0007       | -<br>3.893867 | 0.000424       | -<br>0.001651 | AO*DA                | اظهار نظر حسابرسی در تعامل با مدیریت سود   |
| منفی     | 0.0260       | -<br>2.229681 | 5.51E-05       | -<br>0.000123 | TPERIOD*DA           | تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با مدیریت سود |
| منفی     | 0.0000       | -<br>8.277731 | 0.001280       | -<br>0.010599 | SIZE                 | اندازه شرکت                                |
| مثبت     | 0.0000       | 17.76861      | 0.007103       | 0.126215      | LEV                  | اهرم مالی                                  |
| بی معنی  | 0.7397       | 0.332373      | 0.000369       | 0.000123      | ROE                  | بازده حقوق صاحبان سهام                     |
| منفی     | 0.0394       | -<br>2.062837 | 1.84E-05       | -3.80E-05     | DIV                  | سود تقسیمی                                 |
| 0.688628 |              |               |                |               | ضریب تعیین           |                                            |
| 0.633040 |              |               |                |               | ضریب تعیین تعدیل شده |                                            |
| 96.47904 |              |               |                |               | آماره F              |                                            |
| 0.000000 |              |               |                |               | سطح معناداری         |                                            |
| 1.762277 |              |               |                |               | دوربین واتسون        |                                            |

نتایج حاصل از تخمین نشان می دهد که احتمال آماره t برای ضرایب متغیرهای اظهار نظر حسابرسی، تاخیر گزارش حسابرسی، مدیریت سود، اظهار نظر حسابرسی در تعامل با مدیریت سود، تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با مدیریت سود، اندازه شرکت، اهرم مالی و سود تقسیمی بر ریسک حسابرسی کمتر از ۵٪ است؛ لذا ارتباط فوق از لحاظ آماری معنی دار می باشد؛ و ضریب برآورد شده توسط نرم افزار برای متغیرهای اظهار نظر حسابرسی، تاخیر گزارش حسابرسی، اظهار نظر حسابرسی در تعامل با مدیریت سود و تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با مدیریت سود بر ریسک حسابرسی به ترتیب برابر ۰/۰۰۲۳، -۰/۰۰۰۲، -۰/۰۰۱۶ و -۰/۰۰۰۱ منفی و معنی دار می باشد؛ و ضرایب نشان می دهد که ضرایب

متغیرهای اظهار نظر حسابرس در تعامل با مدیریت سود و تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با مدیریت سود بر ریسک حسابرسی کمتر از مقدار ضرایب متغیرهای اظهار نظر حسابرس، تاخیر گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی است که این کاهش ضرایب نشان از نقش تعدیلگر مدیریت سود در رابطه متغیرهای اظهار نظر حسابرس، تاخیر گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی دارد. احتمال آماره  $t$  برای ضرایب متغیر بازده حقوق صاحبان سهام بر ریسک حسابرسی بیشتر از ۰/۵٪ است؛ لذا ارتباط فوق از لحاظ آماری معنی دار نمی باشد. ضریب تعیین تعدیل شده قدرت توضیح دهندگی متغیرهای مستقل را نشان می دهد که قادر است به میزان ۶۳٪ تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. احتمال آماره  $F$  بیانگر این است که کل مدل از لحاظ آماری معنی دار می باشد. برای بررسی استقلال پسماندهای مدل های برازش شده از آماره آزمون دورین- واتسون استفاده شد. اگر مقدار این آماره در محدود ۱/۵ تا ۲/۵ باشد. استقلال پسماندهای مدل مورد تأیید قرار می گیرد، در غیراینصورت شواهد حاکی از فقدان استقلال یا وجود همبستگی سریالی پسماندهای مدل است؛ که در اینجا مقدار دورین واتسون ۱/۷۶ که مقدار این آماره در محدود ۱/۵ تا ۲/۵ می باشد بنابراین استقلال پسماندهای مدل مورد تأیید قرار می گیرد. با توجه به فرضیه چون متغیرهای اظهار نظر حسابرس، تاخیر گزارش حسابرسی، اظهار نظر حسابرس در تعامل با مدیریت سود و تاخیر گزارش حسابرسی در تعامل با مدیریت سود بر ریسک حسابرسی به ترتیب برابر ۰/۰۰۲، ۰/۰۰۱ و ۰/۰۰۱۶ منفی و معنی دار می باشد. پس فرض  $H_0$  رد می شود؛ یعنی مدیریت سود تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی؛ را تعدیل می کند.

## ۶- بحث و نتیجه گیری

ریسک حسابرسی به ریسکی گفته می شود که بر اساس آن، حسابرس رای حسابرسی بی نقصی را ارائه نماید و در آن اعلام کند که در صورت های مالی هیچ گونه اشتباه عمده ای رخ نداده است؛ با توجه به این که فقط حسابرس می تواند ریسک عدم اکتشاف را کنترل کند، مدل های ریسک حسابرسی نشان می دهند زمانی که حسابرس می خواهد ریسک حسابرسی را پایین نگه دارد و آن را کنترل نماید، بایستی بتواند به خوبی ریسک اکتشاف را کاهش دهد که این کار به وسیله افزایش روش های حسابرسی، امکان پذیر می باشد؛ در همین راستا هدف اصلی این تحقیق بررسی تاثیر کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی با توجه به نقش میانجی مدیریت سود و حاکمیت شرکتی است.

به منظور تحقق این هدف از روشهای آماری چندمتغیره همچون رگرسیون خطی جهت طراحی مدل برای بررسی تاثیر کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی و شناسایی نقش مدیریت سود و حاکمیت شرکتی بر روابط بین متغیرهای مذکور استفاده شده است، بر اساس آزمون فرضیه اول، کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی تاثیر منفی دارد؛ از لحاظ تئوریک، کیفیت بالای حسابرسی از طریق کاهش تاخیر در گزارش حسابرسی؛ عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران نا آگاه و مدیریت را کاهش می دهد. این عامل ریسک ناشی از عدم توجه به رشد آتی شرکت را کاهش نیز می دهد؛ بنابراین، بالا بودن کیفیت حسابرسی می تواند مشکل عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش داده و فاکتور ریسک حسابرس را نیز کاهش دهد؛ به عقیده جنسن (۱۹۸۶) حسابرسی مکانیزم نظارتی است که منافع مدیر با سهامداران را به هم نزدیک میکند؛ بنابراین، به نظر میرسد هرچه کیفیت حسابرس و حسابرسی بالاتر باشد، کیفیت اطلاعات ارائه شده شرکتها نیز بالاتر خواهد بود؛ در نتیجه، انتظار میرود شرکتهای حسابرسی شده توسط موسسات با کیفیت، دارای کیفیت بالاتری در صورتهای مالی و در نتیجه ریسک پایین تر حسابرسی باشند؛ بر اساس مبانی نظری تحقیق مبنی بر تأثیر معنادار کیفیت حسابرس بر ریسک حسابرسی، پیشنهاد میشود جامعه ی حسابداران رسمی ایران با



بررسی پیشینه ی عملکرد مؤسسات حسابرسي و شناسایی ظرفیتهای بالقوه ی مؤسسات حسابرسي، همچنین فراهم کردن امکان حضور مؤسسات حسابرسي بزرگ و معتبر خارجی زمینه را برای رشد تخصصی اینگونه مؤسسات فراهم کند و همچنین، وظایف حسابرسي سازمان حسابرسي به مؤسسات حسابرسي خصوصی واگذار شود تا امکان کسب دانش تخصصی برای همه مؤسسات حسابرسي فراهم شود.

براساس فرضیه دوم مبنی بر این که کیفیت حاکمیت شرکتي تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي؛ را تعدیل می کند، نتایج به دست آمده از رگرسیون خطی، نشان داد، کیفیت گزارش حسابرسي در تعامل کیفیت حاکمیت شرکتي، قادر به کاهش ريسك حسابرسي در شرکتهای تجاری می باشد؛ موضوع حاکمیت شرکتي به ویژه پس از شکست شرکت ها بسته به ویژگی های حاکمیت شرکتي توسعه یافته است. به نظر می رسد که کیفیت حاکمیت شرکتي؛ می تواند تأثیراتی مثبت بر کاهش ريسك حسابرسي، کل فرآیند حسابرسي و به ویژه کیفیت آن داشته باشد؛ ضعف در ساختار حاکمیت شرکتي اغلب منجر به کیفیت گزارشگری مالی پایین تر، دستکاری سود و حتی تقلب آشکار در صورت های مالی می شود؛ بنابراین همان گونه که انتظار می رفت کیفیت حاکمیت شرکتي تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي را تعدیل می کند؛ با توجه به تأثیر عوامل حاکمیت شرکتي بر روابط بین کیفیت حسابرسي و ريسك حسابرسي، پیشنهاد میگردد سازمان بورس به عنوان نهاد ناظر بر شرکتهای بورسي در اجرای هر چه بهتر آیین نامه حاکمیت شرکتي اقدامات لازم را مبذول کنند و با بازنگری و اصلاح فرآیندهای ناکارای و ایجاد زیرساختهای کلیدی به جایگاه عملکردی طبق شاخصهای جهانی دست یابند.

بر اساس آزمون فرضیه سوم نیز، مدیریت سود تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي؛ را تعدیل می کند؛ یکی از مکانیزمهای قوی و کارآمد برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و به تبع آن، کاهش مدیریت سود، وجود حسابرسي با کیفیت بالا است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش نشان میدهد وجود حسابرسي با کیفیت بالا از سوء استفاده مدیران از سود و دستکاری سود به نفع خود تا حد زیادی جلوگیری میکند و با کاهش مدیریت سود؛ تاثیر منفی کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي نیز تعدیل می شود؛ ازاینرو، به بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد میشود با وضع مکانیزمهای نظارتی و کنترلی بیشتر و قویتر بر عملکرد و گزارشات مالی این شرکتهای اطمینان خاطر بیشتری برای سرمایه گذاران بالفعل و بالقوه را در این شرکتهای از بابت تأمین منافعشان فراهم آورند تا شاید از این طریق منافع احتمالی به دست آمده از مدیریت سود توسط مدیران شرکتهای به سوی سرمایه گذاران و مالکان در آن شرکتهای روانه شود. اهمیت نظارت بیشتر نه تنها با مکانیزمهای کنترلی بورس باید اعمال شود تا با بهبود کارایی و عملکرد شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران و افزایش ارزش این شرکتهای به افزایش ثروت سهامداران شرکتهای منجر نشود و درنهایت از سرمایه های موجود در این بازار به نفع توسعه اقتصادی کشور بهره گرفته شود؛ به دلیل اهمیت کیفیت بالای حسابرسي، لازم است سهامداران نیز برای جلوگیری از اعمال مدیریت سود و به طورخاص مدیریت سود فریبده توسط مدیران شرکت، در انتخاب حسابرس معتمد خود دقت نظر داشته باشند و حسابرسانی را برای اطمینان بخشی به صورتهای مالی تهیه شده مدیران انتخاب کنند که از کیفیت ارائه خدمات بالایی برخوردار باشند.

در راستای نتایج پژوهش حاضر؛ فاخ و جارویی (۲۰۲۰)، نیز در پژوهشی با عنوان بررسی تاثیر کیفیت گزارش حسابرسي بر ريسك حسابرسي باتوجه به نقش تعدیل گری مدیریت سود و حاکمیت شرکتي نشان دادند کیفیت

حسابرسی بر ریسک حسابرسی تاثیر منفی دارد، به علاوه مدیریت سود نقش تعدیل کننده حاکمیت شرکتی بر رابطه بین افشای به موقع و ریسک حسابرسی را تعدیل می کند؛ که در راستای نتایج پژوهش حاضر می باشد. با توجه به مراتب فوق، این موضوع کاملاً آشکار می شود که دستیابی شرکت ها به کیفیت گزارش حسابرسی بالاتر؛ باعث کاهش ریسک حسابرسی می گردد و دستیابی به ریسک پایین تر، در گروهی تمهید و استقرار سازوکارهای لازم برای افزایش کیفیت گزارش حسابرسی است.

به منظور استفاده بیشتر از نتایج پژوهش و نیز با توجه به کمکی که نتایج پژوهش به روشنتر شدن تأثیر کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی میکند، در آینده میتوان به موضوعهای زیر توجه بیشتری کرد:

۱- می توان موضوع پژوهش حاضر را در صنایع مختلف مورد بررسی قرار داد و انتظار می رود با توجه به ماهیت فعالیت شرکت ها در صنایع مختلف نتایج متفاوتی حاصل شود.

۲- پیشنهاد میشود پژوهشگران آینده با توجه به پژوهشهای خارجی، تاثیر کیفیت گزارش حسابرسی بر ریسک حسابرسی را با میانجیگری عواملی مانند نوع بازار محصول، چرخه عمر شرکت و ... بررسی نمایند.

۳- بررسی کاربرد مدل های غیرخطی مانند مدل فازی و شبکه های عصبی برای مدل سازی کیفیت حسابرسی

۴- بررسی قدرت توضیح دهندگی دیگر معیارهای کیفیت حسابرسی با معیارهای ریسک حسابرسی و تاثیر آن بر عدم تقارن اطلاعاتی.

### محدودیت های تحقیق

مهم ترین محدودیت تحقیقاتی که بر پایه آمار استنباطی انجام می شود، در خصوص تعمیم نتایج آن به سایر شرایط و دوره ها است. این امکان وجود دارد که روابطی که در پژوهش حاضر، ثابت شده اند، در دوره ها و یا شرایط متفاوت از شرایط این پژوهش، برقرار نباشند؛ بنابراین، باید در تعمیم نتایج این تحقیق، احتیاط لازم به عمل آید. برخی از متغیرهای پژوهش حاضر نیز بیش از یک تعریف عملیاتی دارند. به عنوان مثال برای اندازه گیری کیفیت حسابرسی عوامل کیفی مهم دیگری نیز دخیل هستند که می تواند نتایج حاصل از تحقیق را تحت شعاع قرار دهد؛ با جود این، اعتقاد بر این است که محدودیت مذکور به خدشه دار شدن نتایج پژوهش منجر نشده و پژوهش همچنان از روایی داخلی و خارجی مناسبی برخوردار است.

### منابع

۱. امین عشایری، آسو، ۱۴۰۰، ارزیابی ریسک حسابرسی استفاده از یک مشتق دیگر بجای استفاده از مدل پایگاه دانش، پنجمین کنفرانس بین المللی چشم اندازهای نوین در مدیریت، حسابداری و کارآفرینی، تهران.
۲. دارابی، رویا و عزیزاده پیرعلی، فرخ و دبستانی، محمد، ۱۳۹۹، مروری بر ادبیات نظری تجربی در خصوص تاثیر شرایط اقتصاد کلان بر ریسک حسابرسی.
۳. سبحانی، جیران و رضایی، نادر، ۱۳۹۵، ریسک حسابرسی وانواع آن، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت و اقتصاد، مشهد.
۴. شفی زاده، شیوا. (۱۳۹۳). کنترل شرکت و مدیریت درآمدها. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرکزی.

۵. صفري گرايلي مهدي و عاليه بالارستاقی. (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت حاکمیت شرکتی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات تجربی حسابداری مالی، مقاله ۵، دوره ۱۲، شماره ۴۷، ۹۳-۱۱۲.
۶. عبدی طالب بیگی، هادی و حسینی راد، سید داود و هوشیار، اعظم، ۱۳۹۶، بررسی ارتباط بین سودمندی کمیته حسابرسي و ريسك حسابرسي در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، اولین کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در مدیریت، اقتصاد و حسابداری و علوم انسانی، شیراز.
۷. عبدی، حدیث و ایوانی، فرزاد و علیمزادی، مهری، ۱۳۹۸، اهمیت تاثیر افشای سرمایه فکری بر ريسك حسابرسي، کنفرانس بین المللی ایده های نوین در مدیریت حسابداری، اقتصاد و بانکداری، تهران.
۸. فداکار، مهناز و ورمزیار، ویانا، ۱۳۹۷، بررسی رابطه توانایی خود ادراکی حسابرسان با ارزیابی ريسك حسابرسي در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس ملی رهیافت های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران.
۹. کاری سیس، احد. (۱۳۹۲). نقش تشکیل کمیته حسابرسي و استقرار واحد حسابرسي داخلی در ارتقای سطح مسئولیت پاسخ گویی مالی بانک های ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارومیه.
10. Arzhenovskiy, S. V., Bakhteev, A. V., Sinyavskaya, T. G., & Hahonova, N. N. (2019). Audit risk assessment model.
11. Demartini, C., & Trucco, S. (2016). Does intellectual capital disclosure matter for audit risk? evidence from the UK and Italy. *Sustainability*, 8(9), 867.
12. Fakhfakh, I., & Jarboui, A. (2020). Audit certification, earnings management and risk governance: a moderated-mediation analysis. *Journal of Financial Reporting and Accounting*.
13. Josep Garcia-Blandon, & Argilés, Josep & Ravenda, Diego. (2019). Is there a gender effect on the quality of audit services?. *Journal of Business Research*. 96. 238-249. 10.1016/j.jbusres.2018.11.024.
14. Muttakin M, B, Reza, M. Arifur K, Nava, S, (2015), *Family firms, firm performance and political connections: Evidence from Bangladesh*, *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, Vol, 11, pp 215–230.
15. Ocak, murat. (2018). The impact of auditor education level on the relationship between auditor busyness and audit quality in Turkey, Published: 31 August 2018
16. Robin. A., and H. Zhang. (2015). Do Industry-Specialist Auditors Influence Stock Price Crash Risk? *AUDITING: Journal of Practice & Theory*, Vol. 34, No. 3, Pp. 47-79.
17. Tarasova, V., Mezdrykov, Y., Efimova, S., Fedotova, E., Dudenkov, D., & Skachkova, R. (2018). Methodological provision for the assessment of audit risk during the audit of tax reporting. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 6(1), 371-397.

## Investigating the effect of audit report quality on audit risk with respect to the mediating role of earnings management and corporate governance

Narges Moghadasi \*1

Date of Receipt: 2022/04/07 Date of Issue: 2022/05/18

### Abstract:

The purpose of this study was to investigate the effect of audit report quality on audit risk with respect to the mediating role of earnings management and corporate governance. The location of companies listed on the Tehran Stock Exchange and the time period between 2014 to 2020 and 135 companies have been selected as a statistical sample by the method of systematic elimination. For data collection, reference to financial statements, explanatory notes and stock exchange monthly, and in order to describe and summarize the data, descriptive and inferential statistics have been used. In data analysis, F-Limer test, Hausman test and to confirm and reject the hypotheses (Ives software) have been used. The results showed that there is a relationship between ownership structure and financial distress and also the quality of corporate governance and earnings management moderates the negative impact of audit report quality on audit risk.

### Keywords

Quality of audit report; Audit risk, corporate governance, profit management

1- Virtual Master of Tarbiat Modares University (\* Corresponding Author: Narges.moghadasi@gmail.com